

AB-ÇİN YATIRIM ANLAŞMASININ İNGİLTERE VE TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMİ

Şevval Beste GÖKÇELİK

Misafir Araştırmacı

Avrupa Birliği (AB) ile Çin arasında Ekim 2013ten beri müzakereleri devam eden AB-Çin Kapsamlı Yatırım Anlaşması üzerinde 30 Aralık 2020 tarihinde prensipte anlaşılmıştır. Bu anlaşmayla iki tarafın birbirlerinin pazarlarına erişiminde esneklik esasının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Brexit sonrası Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı (kısaca İngiltere) açısından bakıldığında ise, İngilterenin eski kolonilerinin çoğunun bulunduğu Asya-Pasifik ile daha güçlü bağları olan bir Küresel Britanya için iddialı planlarla mücadeleye dahil olmaya çalışmaktadır.[1] Bu kapsamda İngiltere hükümeti 31 Ocakta, Trans Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Sözleşme (CPTPP) adı verilen 11 Asya-Pasifik ülkesinin[2] dahil olduğu serbest ticaret bölgesine katılmak için başvuruda bulunacağını duyurmuştur.[3]

Yıllardır ABden ayrılmaya hazırlanan İngiltere, Çinle ekonomik ilişkilerini güçlendirme yolundaki adımları Brexitten önce atmaya başlamıştır. Bu süreçte Çinin ekonomiden sorumlu yetkilileri Londra ile AB arasında ne olursa olsun, Çin-İngiltere ilişkilerinin bundan bağımsız olarak kararlı ve sağlam bir şekilde büyüyeceğini belirtmişlerdir. Hatta iki tarafın yetkilileri Pekinin ulaşım alanındaki altyapı projelerini hayata geçirerek Asya ve Avrupa arasında ticareti güçlendirmeyi amaçlayan Bir Kuşak Bir Yol Projesi (İpek Yolu Ekonomik Kuşağı) kapsamında İngilterenin rolünü genişletmenin yollarını da aramıştır.[4] İngilterenin ABden ayrılması, başlıca ticaret ortaklarından biri olan Çin ile anlaşmalarını kendisinin müzakere etmek zorunda olduğu anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda AB-Çin anlaşması transatlantik ilişkileri canlandırma yönündeki çabaları tehlikeye sokarak ABD ve AByi birbirlerine zıtlştırırken, İngilterenin Çin ile ilişkilerindeki tutumu önem kazanmaktadır. Dolayısıyla Londranın Washington ve Pekin ile ilişkilerindeki dengeyi belirlemek adına aldığı politika kararları özel bir hassasiyete sahiptir.

2015 yılında İngiltere, Çin ile ilişkilerinde Altın Dönem yaşadığını ilan etmiştir. Bu dönemde Çin Devlet Başkanı Şi Cinping, İngiltereye devlet ziyaretinde bulunurken, Huawei markasının temsilcisi, dönemin İngiltere Başbakanı David Cameronun konuğu olmuştur. Brexit ile 2020nin sonunda, bu politika büyük ölçüde tersine çevrilmiştir. Huaweiin geliştirdiği 5G iletişim sisteminin İngilterede uygulanmasının önüne engeller konulmuştur. [5] Huawei yasağı, 5Gnin İngiltereye geç ve pahalı bir şekilde ulaşacağı anlamına gelmektedir. Çin ile ilişkilerin bozulması, İngilterede bazı sektörlerde yaratılması

hedeflenen girişimlerin de başarısız olacağı anlamına gelmektedir.[6] Dolayısıyla Çin karşıtı bu politika, İngiliz halkının ekonomik çıkarlarına aykırıdır.

Bu arada İngiltere, ABD-İngiltere özel ilişkisine daha fazla eğilerek ABD için stratejik önemini artırmayı ummaktadır. Bu kaçınılmaz olarak Çin-İngiltere ekonomik ve ticari iş birliği üzerinde olumsuz etkiler yaratacaktır.[7] Aynı zamanda, neredeyse eşzamanlı olarak, AB-Çin yatırım anlaşması üzerinde uzlaşmaya varılmıştır. Aslına bakılırsa yatırım anlaşmasının kapsamı, ABnin Kanada, Japonya ve İngiltere gibi ülkelerle müzakere ettiği kapsamlı serbest ticaret anlaşmalarından çok daha dardır. Esasen iş ve yatırımın önündeki belirli tarife dışı engelleri kapsamaktadır.[8] Anlaşma uygulamaya geçtikten sonra İngiltere açısından ekonomik anlamda negatif etkiler uyandırabilir, ancak İngiltere bu riski göze almış ve bunun olumsuz tesirlerinden en az düzeyde etkilenmek için ABD ile ilişkileri geliştirme politikasına yönelmiştir.

Türkiye ve Çin arasında son yıllarda gelişen ekonomik ve sosyal ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda AB-Çin yatırım anlaşmasının Türkiye açısından doğuracağı etkiler de önem taşımaktadır. Türkiye, ekonomik zorlukların aşılması kapsamında Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliğine (ASEAN) daha fazla önem vermekte ve Çin ile ilişkilerini geliştirmek için çabalamaktadır. Aynı zamanda Türkiye ve Çin arasında gerçekleşen her türlü yakınlaşma Çinde zulüm gördükleri gerekçesiyle Türkiyeye sığınan Uygur Türkleri arasında endişeye neden olmaktadır. Diğer yandan AB, Türkiyenin en büyük ekonomik ortakları arasındadır. [9] Türkiyenin Çin ve AB pazarı ile olan iletişimi düşünüldüğünde, anlaşma doğrudan Türkiye ile ilgili bir madde içermese de Türkiyenin ekonomisini ve dolayısıyla Türk şirketlerini etkilemesi beklenmektedir. Bu durumda pazar içerisinde tutunmak, ABnin yatırım yaptığı sektörlerde ticaret yapan Türk şirketleri için çok daha zorlu bir hale gelecektir. Zira ABnin Çinde yatırım yaptığı sektörler ile Türkiyede yatırım yaptığı sektörler benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla ABnin yatırımlarını Çine kaydırması Türkiye için dış yatırımcı kaybı riski yaratabilecektir.[10]

*Resim: Anadolu Ajansı

[1] Annabelle Timsit, Post-Brexit Britain has its sights on Asia [11] it can get over Europe first, *Quartz*, January 14, 2021, <https://qz.com/1956687/the-uk-plots-its-post-brexit-strategy-for-europe-and-asia/>

[2] Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Japonya, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam

[3] Tom Edgington, Brexit: What trade deals has the UK done so far?, *BBC News*, February 8, 2021, <https://www.bbc.com/news/uk-47213842>

[4] İngiltere'den AB Sonrası Dönem İçin Çin Hamlesi, *Amerikanın Sesi*, 16 Aralık 2017, <https://www.amerikaninsesi.com/a/ingiltere-ve-cinden-yeni-ekonomi-anlasmalari/4166642.html>

[5] John Ross, Why is post-Brexit Britain adopting different path with EU toward China?, *Global Times*, January 5, 2021, <https://www.globaltimes.cn/page/202101/1211863.shtml>

[6] John Ross, Londons China policy will be decided in DC, *Global Times*, February 21,2021, <https://www.globaltimes.cn/page/202102/1216048.shtml>

[7] Wang Wengen, UKs opportunist and adventurist diplomacy with China a dead end pursuit, *Global Times*, February 22, 2021, <https://www.globaltimes.cn/page/202102/1216198.shtml>

[8] Jim Brunsten, Michael Peel & Sam Fleming, What is in the EU-China investment treaty?, *Financial Times*, December 31, 2020, <https://www.ft.com/content/8b810ff7-457d-46a3-8ec8-4ac52f6f1862>

[9] Turkey seeks to enhance ties with ASEAN amid COVID-19 economic woes, *Xinhua*, January 21, 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-01/21/c_139687034.htm

Yazar Hakkında :

Şevval Beste Gökçelik 2019 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezun olmuştur. Lisans mezuniyetini takiben 2019 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Çalışmaları tezli yüksek lisans programına başlamıştır. 2018 yılında Erasmus programı kapsamında Università di studi degli Siena'da (Siena Üniversitesi) lisans ve yüksek lisans seviyesinde dersler almıştır.

Lisans öğrenimi sırasında Ocak 2019'da Türkiye Stratejik Analizler Merkezi'nde staj yapmış ve Türkiye-ASEAN ilişkilerinde Türkiye'nin çıkarları ve dolaylı ilgilendirebilecek bölge dışı siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal kültürel gelişmelerin yakından takibini sağlamıştır. Burada 'Arap Baharı'nda Gençlik Örgütleri'nin rolü tez çalışması hazırlanmıştır. Ayrıca TÜRKSAM Göçmen Bültenini hazırlamıştır. Yüksek lisans öğrenimi sırasında 2019 yılında Polonya'nın Krakow kentinde uluslararası tanıtım ve pazarlama alanında uygulamalı olarak staj yapmıştır.

Kasım 2020'de Misafir Araştırmacı olarak AVİM'e katılmıştır.

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

